

วาทกรรมแลนด์สไลด์ในบริบททางการเมืองของไทย*

LANSLIDE DISCOURSE IN THE THAI POLITICAL CONTEXT

พระมหาจันทน์ สิริวณฺโณ (ผมไผ)

Phramaha Jumnon Siriwinno (Pompai)

พระเดชขจร ขนฺติธโร (ภูทิพย์)

Phra Dechkajorn Kantidharo (Phuthip)

พระมหาสมเด็จ มหาสมิทธิ (อัสสาร)

Phramaha Somdet Mahasamithi (Attasan)

ภุณทิล น้อยเจริญ

Phunthila Noicharoen

อริย์รัช เลิศรวมโชค

Arithat Loesruamchok

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: Jumnongpompai12@gmail.com

บทคัดย่อ

“วาทกรรม” เป็นเรื่องที่มีมากกว่าการเขียน และการพูด ยังรวมถึงระบบและกระบวนการในการสร้าง การผลิต เอกลักษณ์ และความหมาย ให้กับสรรพสิ่งในสังคมที่อยู่รอบตัวเรา ไม่ว่าจะเป็นอำนาจ ความรู้ ความจริง หรือแม้กระทั่งตัวตนของเรา วาทกรรมแลนด์สไลด์ในบริบททางการเมืองของไทย ถือได้ว่าเป็นคำใหม่ที่เกิดขึ้นในยุคที่คนมีความรู้สึกเบื่อหน่ายกับการบริหารประเทศของผู้นำในยุคปัจจุบัน จนมีวาทกรรมที่หลากหลายโดยเฉพาะในประเด็นที่ว่าใครก็ได้มาเป็นผู้นำที่ไม่ใช่ผู้นำชุดนี้ ความหมายของคำว่า “แลนด์สไลด์” (Landslide) ในภาษาอังกฤษ แปลว่า “ดินถล่ม” หรือ “แผ่นดินถล่ม” จึงถูกนำมาเปรียบเทียบกับบริบทการเมือง ที่มักเรียกกันว่า “ชนะแบบแลนด์สไลด์” (Landslide Victory) เป็นคำที่ใช้กันอย่างแพร่หลายทั่วโลก ภายใต้การเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย โดยคำว่าแลนด์สไลด์เริ่มได้รับความนิยมในช่วงปี ค.ศ.1800 และใช้มาจนถึงปัจจุบัน ทิศทางวาทกรรมแลนด์สไลด์ใน

* Received 3 June 2022; Revised 15 July 2022; Accepted 7 August 2022

บริบททางการเมืองของไทย จะเป็นอย่างไร บทพิสูจน์จากการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด กรุงเทพมหานคร ชัชชาติ สิทธิพันธุ์ ได้รับคะแนนนำขาดอย่างถล่มทลาย ทำให้เห็นปรากฏการณ์ทางการเมืองไทยในรูปแบบใหม่ ที่อยู่กับการปกครองในระบอบเผด็จการมาอย่างยาวนาน

คำสำคัญ: วาทกรรมแลนสไลด์, การเมืองของไทย

Abstract

“Discourse” is more than writing and speaking, it includes systems and processes for creating, producing, identity and meaning for all things in the society around us. Be it power, knowledge, truth, or even our self. Landslide discourse in the Thai political context It can be considered as a new term that arises in an era when people are bored with the current leadership of the country's administration. Until there are various discourses, especially on the issue that anyone can become a leader who is not a leader in this set. The meaning of the word "landslide" (Landslide) in English means "landslide" or "landslide" has been compared in a political context. Often called "Landslide Victory" is a term that is widely used all over the world. under democratic elections The term land slide became popular in the 1800s and is still used today. The direction of Landslide discourse in the Thai political context how will it be Evidence from the election of the governor of Bangkok, Chatchat Sitthiphan, received a landslide lead. causing the phenomenon of Thai politics in a new way who has been with the dictatorship for a long time.

Keywords: Landslide Discourse, Thai Political

บทนำ

มิเชล ฟูโก (Michael Foucault) ปรัชญาชาวฝรั่งเศส ได้ให้ความหมาย “วาทกรรม” (Discourse) ไว้ว่า เป็นเรื่องที่มีมากกว่าการเขียน และการพูด ยังรวมถึงระบบและกระบวนการในการสร้าง การผลิต (Constitute) เอกลักษณ์ (Identity) และความหมาย (Significant)

ให้กับสรรพสิ่งในสังคมที่อยู่รอบตัวเรา ไม่ว่าจะเป็นอำนาจ ความรู้ ความจริง หรือแม้กระทั่งตัวตนของเรา และนอกจากวาทกรรมจะทำหน้าที่ดังกล่าวแล้ว ยังทำหน้าที่ในการยึดตรึง สิ่งที่เราสร้างขึ้นให้ดำรงอยู่และเป็นที่ยอมรับของสังคมต่อไป ขณะเดียวกันยังทำหน้าที่ในการเก็บกดปิดกั้น มิให้เอกลักษณ์ หรือความหมายของบางอย่าง หรือความหมายอื่นเกิดขึ้น หรือไม่ก็ทำให้เอกลักษณ์และความหมายของบางสิ่งที่ดำรงอยู่ในสังคมเลื่อนหายไปได้ พร้อมๆ กันอีกด้วย วาทกรรมสามารถแสดงบทบาทหน้าที่ดังกล่าวได้ โดยผ่านทางภาคปฏิบัติการของวาทกรรม (Discursive Practice) ได้แก่ จาริตประเพณี ความคิด ความเชื่อ คุณค่า ค่านิยม ผ่านทางสถาบัน และช่องทางในการเข้าถึงผู้คนในสังคม ส่วนคำว่า วาทกรรมการเมือง (Political Discourse) มีนักปรัชญาหลายคน สรุปไว้ว่า เป็นแนวคิดที่ให้ความสนใจและความสำคัญในกิจกรรมของการสื่อความหมายทางภาษา การแสดงความคิดทางการเมือง และกลไกในการควบคุมระบบการสื่อความหมาย ของการแสดงความคิดทางการเมืองนั้น โดยมีการถ่ายทอดและอบรมสั่งสอน เพื่อการบังคับ ดำรงรักษา หรือนำการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ไปด้วยในเวลาเดียวกัน ทั้งนี้ชุดของความคิดทางการเมืองจะต้องใช้ความชอบธรรม (Legitimacy) ในการสื่อวาทกรรมแต่ละชุดออกไป เพื่อเปลี่ยนแปลง ยึดตรึงสิ่งต่างๆ ด้วยความถูกต้อง (ธนาชาติ แสงประดับ ธรรมโชติ, 2565)

วิกฤตการณ์ชุมนุมทางการเมือง เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในหลายประเทศทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย ศุภเดช ศักดิ์ตัง (2557) เสนอบทวิเคราะห์การเมืองไทยผ่านสำนักข่าวอิศราว่า วิกฤตการณ์ชุมนุมตั้งแต่ ปี 2549 เป็นต้นมา ภาษาเข้ามามีบทบาทสำคัญในฐานะเครื่องมือเคลื่อนไหวทางการเมือง ด้วยการสร้างสารที่ยั่วยุปลุกปั่น ผลิตวาทกรรมสร้างความเกลียดชัง (Hate Speech) ผ่านสื่อสังคมเครือข่าย (Social Media) เป็นเครื่องมือบ่อนทำลายคู่ขัดแย้งทางการเมือง อีกทั้ง อรรถพร ปิณฑนโธวาท (2544) ชี้ให้เห็นถึงการขยายตัวของสื่อสิ่งพิมพ์ รวมถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ส่งผลให้เกิดการรับข้อมูลข่าวสารอย่างกว้างขวาง สารที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาทางการเมืองเกิดขึ้นจำนวนมาก ซึ่งมีอิทธิพลส่งผลต่อการยอมรับ ติความ และการวิพากษ์ กรอบการวิเคราะห์วาทกรรมทางการเมืองจึงเป็นกรอบที่จะเผยให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านอำนาจ ความเป็นใหญ่ เจตนาของผู้ส่งสาร และปฏิกิริยาสะท้อนกลับของผู้รับสาร ผ่านความหมายในระดับมหภาคและจุลภาค รวมถึงความหมายที่แสดงออกอย่างตรงไปตรงมา หรือความหมายโดยนัยยะแฝงที่ซ่อนเร้นอยู่ในวากยสัมพันธ์ (syntax) การใช้คำ (lexicon) และความหมาย

วาทกรรมแลนด์โลดในบริบททางการเมืองของไทย มีจุดเริ่มต้นจาก “อึ้งอึ้ง” แพทองธาร ชินวัตร ประเดิมออกฉากรับบทเป็น ประธานคณะที่ปรึกษาด้านการมีส่วนร่วมและนวัตกรรม พรรคเพื่อไทย สร้างกระแสว่าบ...ทางการเมือง ตอกย้ำวาทกรรม “ยุทธศาสตร์แลนด์สโลตทั้งแผ่นดิน” เบรกอารมณ์คนหนุ่มสาวให้หันกลับมาเลือก “เพื่อไทย” พอเข้าฉากอีกครั้ง รับบทเป็น “หัวหน้าครอบครัวเพื่อไทย” โดยเฉพาะการปรากฏกายครั้งล่าสุด ถึงขั้นเทียบเชิญคนเสื้อแดงกลับสู่อ้อมกอดครอบครัวเพื่อไทย มันฉายภาพ “สภาพอมโรคของเพื่อไทย” ยุทธศาสตร์แลนด์สโลตทั้งแผ่นดิน โดยเฉพาะในภาคอีสาน ส.ส. หลายคนในเพื่อไทยถึงขั้นพูดกันว่า “เอาเสาไฟลง” ยังชนะ เพราะกระแสของรัฐบาลติดลบ (ราษฎรเต็มขั้น, 2565) อย่างไรก็ตาม ระบดศึกฝ่ายประชาธิปไตย “พิธา” ก้าวไกลทั้งแผ่นดิน สวน “ทักษิณ” เพื่อไทยแลนด์สโลต เครื่องจักรสีส้มรุกชิงมวลชนคนเสื้อแดง ก่อวิวาทะดราม่าเดือดในโซเชียล อุดมการณ์มาก่อนปากท้อง “พิธา” ชูเปลี่ยนรัฐโบราณ ล้างระบอบปรสิต แยกแแดงรากหญ้า ออกจากแแดงทักษิณ แยกแแดงอุดมการณ์ ออกจากแแดงครอบครัวชินวัตรถึงคิวพรรคก้าวไกล จัดประชุมสามัญใหญ่ประจำปี 2565 ที่อุทยานการเรียนรู้ร้วย 100 ปี ธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2565 ซึ่งก่อนถึงวันประชุม มีดราม่าในโซเชียลระหว่างกองเชียร์ก้าวไกลกับกองหนุนเพื่อไทย ประเด็นจะเลือกอุดมการณ์หรือปากท้องชาวบ้านตั้งพรรคเพื่อไทยอธิบายว่า ทักษิณต้องการแก้ปัญหาเศรษฐกิจปากท้อง และก้าวข้ามเรื่องการปฏิรูปสถาบัน หากแกนนำก้าวไกลแน่วจริง ก็ประกาศยุทธศาสตร์ปฏิรูปสถาบันบนเวทีประชุมใหญ่ไปเลย เมื่อถึงวันประชุมใหญ่ ไม่มีเรื่องปฏิรูปสถาบันออกจากปาก พิธา ล้มเจริณรัตน์ หัวหน้าพรรคก้าวไกล และมีตัวเลข 100 กว่าที่นั่ง สำหรับการตั้งเป้าให้ได้ ส.ส.ทั้งสองระบบ การเปิดตัวไอดิม-พิรัชฐ์ วัชรสินธุ หลานอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นผู้จัดการการสื่อสารและการรณรงค์นโยบายของพรรคก้าวไกล ก็หวังดึงคนรุ่นใหม่หรือนิวไหวตเตอร์เท่านั้น แต่การที่จะได้ ส.ส.กว่า 100 ที่นั่ง ก้าวไกลจะต้องออกไปขยายฐานเสียงในชนบท (กรุงเทพธุรกิจ, 2565)

ทิศทางวาทกรรมแลนด์โลดในบริบททางการเมืองของไทย จะเป็นอย่างไร บทพิสูจน์จากการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดกรุงเทพมหานคร ชัชชาติ สิทธิพันธุ์ ได้รับคะแนนนำขาดอย่างถล่มทลาย ทำให้เห็นปรากฏการณ์ทางการเมืองไทยในรูปแบบใหม่ ที่อยู่กับการปกครองในระบอบเผด็จการมาอย่างยาวนาน ถึงแม้จะมีกระแสการกล่าวถึงผู้อยู่เบื้องหลังของ ชัชชาติ สิทธิพันธุ์ จะเป็นพรรคการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่งก็ตาม แต่เหตุการณ์เหล่านี้สร้าง

แรงสันสะท้อนให้กับพรรคการเมืองอีกหลายกลุ่ม ถือเป็นกรณีตัวอย่างกับวาทกรรม “แลนด์สไลด์” ในมิติการเมืองยุคปัจจุบัน

แนวคิดวาทกรรมทางการเมือง

“การเมือง” เป็นเรื่องของความรู้สึกนึกคิดที่อยู่ในจิตใจของบุคคลและความรู้สึกนึกคิดนี้เป็นแนวทางหรือรูปแบบหรือมาตรฐานของแต่ละบุคคลที่จะใช้ในการประเมินเหตุการณ์หรือการรับรู้ทางการเมืองของบุคคลนั้น และการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาระบบประชาธิปไตยรวมทั้งสิทธิและหน้าที่ของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองตามช่องทางและกระบวนการต่างๆ ตามที่กฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันกำหนดไว้ซึ่งหากประชาชนมีความเข้าใจในกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมือง พร้อมทั้งตื่นตัวเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นก็จะส่งผลต่อการพัฒนาระบบประชาธิปไตย ซึ่งในประเทศไทยที่มีการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ได้ ยอมรับกันทั่วไปว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างยิ่งในระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยตามค่านิยม ของ อับราฮัม ลินคอล์น อดีตประธานาธิบดีของประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น หมายถึง การปกครองของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน ซึ่งอำนาจสูงสุดหรืออำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนโดยประชาชนทำหน้าที่ในการปกครองตนเองโดยตรง แต่ในทางปฏิบัตินั้นไม่สามารถกระทำได้ จึงเกิดรูปแบบประชาธิปไตยแบบตัวแทน (Representative Government) โดยประชาชนเลือกผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่แทนตนในการกำหนดผู้ปกครอง (รัฐบาล) นโยบายและวิธีการปฏิบัติตามนโยบายแต่การเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย จะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพได้นั้นแก่นแท้ของประชาธิปไตยมิใช่ “ความเป็นตัวแทน” หากแต่อยู่ที่ “การมีส่วนร่วมทางการเมือง” ของประชาชนอย่างแท้จริง (อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า, 2563)

วาทกรรมเป็นกระบวนการสร้างความหมายโดยภาษาและสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ดำรงอยู่ในสังคม ประกอบกันเป็นความรู้ความเข้าใจในเรื่องหนึ่งๆ ซึ่งส่งผลต่อการกำหนดว่าอะไรคือความรู้ความจริง เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นโดยสังคมทั้งโดยกลุ่มที่ครองอำนาจและกลุ่มที่ต่อต้านอำนาจ จัดเป็นเทคโนโลยีทางอำนาจที่ถูกใช้ทั้งการเก็บกดปิดกั้นและจัดระเบียบวิถีชีวิตของคนในสังคม แต่ในอีกด้านหนึ่งก็ถูกใช้เพื่อต่อต้านอำนาจต่อต้านระเบียบที่วาทกรรมหลักครอบงำอยู่ วาทกรรมในตัวของมันเองนั้น คือการต่อสู้และการครอบงำ ที่มีต่อรูปแบบและวิถีชีวิตของ

ผู้คนในสังคม (Foucault, 1972) วาทกรรมพิจารณาถึงโครงสร้างของระบบภาษาในการนิยามความหมายต่างๆ ว่าไม่ได้เกิดขึ้นจากโครงสร้างทางไวยากรณ์เท่านั้น แต่มีอิทธิพลของโครงสร้างทางสังคมที่ดำเนินไปในลักษณะความสัมพันธ์เชิงอำนาจ วาทกรรมกับภาษา จึงหมายถึงระบบภาษาของมนุษย์ที่ถูกใช้เพื่อบนิยามหรือประกอบสร้างชุดความคิดหนึ่งๆ ให้เป็นเสมือนความจริง ความถูกต้อง เพื่อสร้างและรักษาความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างคนในสังคม ฟูก็อดสนใจถึงวิธีการที่ภาษาถูกใช้พูดในเรื่องหนึ่งๆ ในช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์ช่วงหนึ่งว่าเป็นไปอย่างไร และวิธีการดังกล่าวได้สร้าง “ภาพตัวแทน” ของเรื่องนั้นๆ ผ่านกระบวนการที่เรียกว่าความรู้ได้อย่างไร (กาญจนา แก้วเทพ, 2548)

ส่วนวาทกรรมทางการเมืองในบริบทสังคมไทย ส่วนมากมักมาจากผู้นำทางการเมืองมักประดิษฐ์ถ้อยคำ (จะโดยตัวเองหรือคนอื่นคิดให้ก็ตาม) อันโดดเด่นเป็นที่จดจำจนกลายเป็นวาทกรรมประจำตัวกันคนละมากบ้างน้อยบ้าง วาทกรรมดังกล่าวนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสื่อสารกับผู้ฟังคือสาธารณชนหรือประชาชนให้รับรู้และเข้าใจความคิด ความเชื่อ การกระทำของผู้พูดในสถานการณ์หนึ่งสถานการณ์ใด หรือเป็นไม้เท้าเป็นแกนความคิดของผู้พูด ที่แสดงให้เห็นวิสัยทัศน์ในการดำเนินงานทางการเมือง โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้ฟังเชื่อถือ ยอมรับ และคล้อยตาม อันจะนำไปสู่การทำงานทางการเมืองได้ต่อไป แม้ว่าทกรรมเหล่านั้นได้ผ่านการประดิษฐ์คิดค้นมาอย่างดีหรือเกิดขึ้นโดยปุบปับฉับพลันก็ตาม แต่ไม่ได้หมายความว่า จะบรรลุวัตถุประสงค์และเกิดผลตามเป้าหมายเสมอไป มีหลายกรณีที่ว่าทกรรมอันสวยหรูกลายเป็นหอกกลับเข้ามาทิ่มแทงผู้พูดอย่างไม่คาดคิด กลายเป็นแผลเป็นทางการเมืองติดตัวไปจนตายก็มี ผู้นำทางการเมืองไทยหลายคนมีวาทกรรมประจำตัวเป็นที่จดจำได้และถูกบันทึกไว้ในประวัติศาสตร์การเมือง ดังจะขอยกตัวอย่างมาให้พิจารณา ดังนี้

1. วาทกรรม “เสียสัตย์เพื่อชาติ” โดย พล.อ. สุจินดา คราประยูร หนึ่งในคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ที่ทำรัฐประหารโค่นล้มรัฐบาล พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 ได้ยืนยันว่าการทำรัฐประหารนั้นไม่ได้ต้องการตำแหน่งใดในทางการเมือง แต่ต่อมาได้รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยให้เหตุผลว่า “เสียสัตย์เพื่อชาติ” การขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ พล.อ.สุจินดา คราประยูร ได้รับการต่อต้านจากประชาชนจนลุกลามเป็นเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ในวันที่ 17-19 พฤษภาคม 2535 จนในที่สุด พล.อ.สุจินดา คราประยูร ต้องลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี อันเป็นการสิ้นสุดบทบาทในทางการเมืองนับแต่นั้นมา

2.วาทกรรม “ยังไม่ได้รับรายงาน” โดย นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี 2 สมัย ที่มักตอบคำถามของผู้สื่อข่าวด้วยประโยคดังกล่าวเมื่อไม่ต้องการให้คำตอบใดๆแก่ผู้สื่อข่าว การตอบคำถามของนายชวน หลีกภัย ด้วยประโยคดังกล่าว ทำให้สาธารณชนไม่ได้รับรู้รับทราบเรื่องสำคัญจากปากนายกรัฐมนตรีเท่าใดนัก การบริหารงานของนายชวน หลีกภัย ในสายตาสาธารณชนนั้นก็เป็นอย่างล่าช้าพอกับคำตอบในเรื่องต่างๆที่กว่าจะได้ยินจากปากของนายกรัฐมนตรีก็ต้องใช้เวลานาน ที่เป็นดั่งนี้อาจเนื่องมาจากนายชวนเป็นนักกฎหมาย มีความระมัดระวัง รอบคอบ จึงมีส่วนทำให้ดำเนินการในเรื่องต่างๆ ไม่ทันใจประชาชน จนได้รับฉายาว่าเป็น “ชวนเชื่องช้า” ด้วย และการตอบคำถามใดๆก็มีความระมัดระวังเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น ทั้งฉายา “ชวนเชื่องช้า” และคำพูด “ยังไม่ได้รับรายงาน” จึงเป็นวาทกรรมประจำตัวไปในที่สุด

3.วาทกรรม “บกพร่องโดยสุจริต” โดย ดร.ทักษิณ ชินวัตร ที่อธิบายการกระทำของตนในกรณีที่ถูกกล่าวหาและฟ้องร้องว่ากระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับการโอนย้ายทรัพย์สินก่อนเข้ารับตำแหน่งทางการเมือง ถูกฟ้องร้องในศาลรัฐธรรมนูญซึ่งทราบกันโดยทั่วว่าคดีซุกหุ้น ซึ่ง ดร.ทักษิณ ชินวัตร กล่าวไว้ในเรื่องนี้ตน “บกพร่องโดยสุจริต” ต่อมาศาลรัฐธรรมนูญได้ตัดสินให้ ดร.ทักษิณ ชินวัตร ไม่มีความผิดด้วยคะแนนเสียงข้างมาก โดยได้คะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งเพียง 1 เสียง

4. วาทกรรม “โกหกสีขาว” โดย นายกิตติรัตน์ ณ ระนอง รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง โดยกล่าวถึงการพูดโกหกเรื่องตัวเลขการส่งออกที่อ้างว่าเพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่นักลงทุน และการพูดเช่นนี้เป็นหลักสากลที่เรียกว่าการโกหกสีขาวหรือ white lie ปรากฏว่าได้รับการวิพากษ์วิจารณ์จากสาธารณชนอย่างอื้ออึงในทางไม่เห็นด้วย เพราะการที่ผู้รับผิดชอบนโยบายระดับสูงในรัฐบาลพูดเช่นนี้เป็นการไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง อาจทำให้ภาคธุรกิจกำหนดทิศทาง นโยบายและการลงทุนตามข้อมูลที่ได้รับ ซึ่งจะทำให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดีเพราะไม่ได้เป็นไปตามความเป็นจริง นักลงทุนย่อมไม่มีความเชื่อมั่นรัฐบาลเมื่อได้ทราบความจริงแล้ว

วาทกรรมที่ได้ยกมาเป็นตัวอย่างนี้ ถ้าพิจารณาเพียงแค่อ้อยคำที่ปรากฏอยู่ก็จะได้ความหมายธรรมดาตามตัวอักษร แต่หากพิจารณาให้ลึกซึ้งกว่านั้นก็จะได้ความหมายอันกว้างขวาง มีนัยอันมากมายเกี่ยวพันกับอ้อยคำเหล่านั้น ดังที่นักภาษาศาสตร์และนักสังคมศาสตร์แนวสัญวิทยา (Semiology) อธิบายว่า วาทกรรม (Discourse) มีทั้งความหมายธรรมดาและความหมายเชิงสัญลักษณ์ (sign) เพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น ในที่นี้จะขอเรียกว่า “ที่มาและที่ไป” ของอ้อยคำหรือวาทกรรมนั้นๆ

การสร้างวาทกรรมทั้งหลายทั้งปวง ย่อมมิใช่เพื่อความสวยงามหรือโก้เก๋ แต่เพื่อเป้าหมายทางการเมืองดังที่กล่าวไว้ข้างต้น ดังนั้น ก่อนที่จะได้วาทกรรมแต่ละอย่างย่อมผ่านการเลือกสรร กลั่นกรอง ประดิษฐ์ประดอยให้เข้ากับวัตถุประสงค์ที่ต้องการ แน่แน่นอนว่าความสวยงามของถ้อยคำก็มีส่วนในการทำให้คนจดจำได้ง่าย ดังนั้น ความงดงามทางภาษาจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ เมื่อผู้คนจดจำได้แล้ว ย่อมเกิดการรับรู้และทำความเข้าใจตามมา โอกาสบรรลุวัตถุประสงค์ในการสื่อสารย่อมมีมากขึ้น ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดก็คือวาทกรรมที่มุ่งสร้างความเป็นชาตินิยมและปลูกฝังอุดมการณ์ทางการเมือง เช่น “เชื่อผู้นำชาติพ้นภัย” “เสียชีพอย่าเสียสัตย์” “สละชีพเพื่อชาติ” “รักษาดียิ่งชีพ” เป็นต้น

ในกรณี “เสียสัตย์เพื่อชาติ” ของ พล.อ.สุจินดา คราประยูร มีความหมายเชิงสัญลักษณ์หรือที่นำไปเกี่ยวข้องกับการแย่งชิงอำนาจทางการเมือง เพราะผู้พูดคือผู้ที่ทำรัฐประหารโค่นล้มอำนาจรัฐบาลจากนั้นก็สถาปนาอำนาจของกลุ่มตนเองขึ้นแทนที่ ในขณะที่กำลังจัดระบบอำนาจเพื่อให้เกิดความมั่นคงอยู่นั้นก็แสดงเจตนาว่าไม่ต้องการตำแหน่งใดๆ เพียงแต่ต้องการเข้ามาเพื่อขจัดสิ่งเลวร้ายออกไปเท่านั้น เมื่อถึงเวลาอันเหมาะสมก็ขึ้นครองอำนาจนั้นโดยกล่าวอ้างถึงความชอบธรรมต่าง ๆ นานา จากนั้นก็สรุปรวบยอดเหตุผลด้วยวาทกรรมสวยหรูคือ “เสียสัตย์เพื่อชาติ” เพื่อให้คนรับรู้และยอมรับว่า เพื่อเป้าหมายในการขจัดสิ่งไม่ดีออกไปให้หมดสิ้นนั้น แม้แต่ต้องเสียคำสัตย์ก็ต้องยอม เพื่อจะได้ทำงานขจัดสิ่งที่ไม่ดีออกไปให้สิ้นซากและสร้างสิ่งดีๆ ขึ้นมาแทน ดังนั้น เมื่อพูดถึงวาทกรรม “เสียสัตย์เพื่อชาติ ของ พล.อ.สุจินดา คราประยูร” ย่อมมีเรื่องราวเหล่านี้เกี่ยวพันอยู่ ไม่ใช่ในความธรรมดาๆ ตามรูปคำเท่านั้น

ความสำเร็จและความล้มเหลวของวาทกรรมที่ได้ยกมาเป็นตัวอย่างนี้เป็นไปเช่นไร ก็ขอเชิญพิจารณากันโดยใช้สติปัญญาให้ถี่ถ้วน ไม่ว่าจะเป็นวาทกรรมของ พล.อ.สุจินดา คราประยูร วาทกรรมของนายชวน หลีกภัย วาทกรรมของ ดร.ทักษิณ ชินวัตร และล่าสุด วาทกรรม โกหกสีขาว ของ นายกิตติรัตน์ ณ ระนอง ปัจจัยใดที่ทำให้สำเร็จ ปัจจัยใดที่ทำให้ล้มเหลว ก็น่าจะรู้ได้ไม่ยากนัก

แต่สิ่งหนึ่งที่เรารู้ ท่านที่เป็นคนธรรมดาจะต้องพึงตระหนักก็คือ วาทกรรมของนักการเมืองนั้นย่อมมีเป้าหมายในการแสวงหาและรักษาอำนาจทางการเมือง ดังนั้น การอ่านหรือรับรู้วาทกรรมใดๆ ก็ตามของนักการเมือง เห็นที่จะพิจารณาความหมายเชิงสัญลักษณ์ของวาทกรรมนั้นด้วย ก่อนที่จะเชื่อหรือไม่เชื่อ เพราะจะมากจะน้อยการกระทำของนักการเมืองย่อมมี

ผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของเราเอง หากวาทกรรมดูดีแต่แฝงไว้ด้วยการโกหกปกปิด วาทกรรมนั้นก็เกิดประโยชน์อันใดแก่ใคร นอกจากนักการเมืองคนนั้นเท่านั้นเอง (โกศล อนุสิม, 2555)

สำหรับนักการเมือง พึงตระหนักไว้ว่า การคิดค้นวาทกรรมที่ปราศจากความจริงอาจใช้สำเร็จเพียงระยะสั้น แต่ในระยะยาวนั้นวาทกรรมที่ใช้ได้ผลในครั้งแรกอาจกลายเป็นอาวุธที่ศัตรูใช้กลับมาตีแทงตนเองได้ ตัวอย่างมีให้เห็นมากมายที่นักการเมืองตายจากอาชีพอย่างอัปยศ เพราะวาทกรรมของตน

วาทกรรมแลนด์ไลต์ในบริบททางการเมืองของไทย

ปัจจุบันการพัฒนาของประเทศต่างๆ ทั่วโลก มักจะนิยมกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาประเทศ คือ การนำพาประเทศไปสู่ภาวะความร่ำรวย ความมั่งคั่ง และความทันสมัย โดยใช้เกณฑ์ชี้วัดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นแนวทางการพัฒนา มีการใช้เงินงบประมาณกลไกของภาครัฐ และภาคเอกชนเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ โดยมองถึง “รายได้” ที่เป็นตัวเงิน ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) ผลที่ได้จากกระบวนการพัฒนา จะเป็นเสมือนสิ่งที่ยบ่งบอกถึงความสำเร็จและความล้มเหลวของการพัฒนาประเทศ ซึ่งเป้าหมายหลักของการพัฒนาประเทศนั้นเพื่อการแสวงหาความสุขและความสมบูรณ์ในการดำรงชีวิต การพัฒนาประเทศในอดีต มุ่งให้ความสำคัญกับแนวคิดเศรษฐกิจเสรีนิยมเพื่อสร้างความมั่งคั่ง และรายได้มาสู่ประเทศเป็นหลัก และใช้การเติบโตของรายได้ต่อหัวเป็นเครื่องมือชี้วัดผลสำเร็จของการพัฒนา แนวคิดดังกล่าวทำให้การพัฒนาเกิดความไม่สมดุล ความไม่มีเสถียรภาพและความยั่งยืน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของการปฏิรูปแนวคิด มีการปรับเปลี่ยนไปสู่การพัฒนาแบบองค์รวมที่มีคนเป็นศูนย์กลาง และมุ่งสู่ “ความอยู่ดีมีสุข” ของประชาชน โดยความอยู่ดีมีสุข หมายถึง “สมรรถภาพ” ของบุคคลในการบรรลุ “ภารกิจ” และมีการพัฒนาเครื่องชี้วัดต่าง ๆ ขึ้นเพื่อวัดความอยู่ดีมีสุข โดยมีองค์ประกอบหลัก รวม 7 ด้าน ได้แก่ สุขภาพ การศึกษา การทำงาน ครอบครัว เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และประชาธิปไตย (ไชยฤทธิ์ อนุชิตวรวงศ์, 2555)

วาทกรรมแลนด์สไลด์ในบริบททางการเมืองของไทย ถือได้ว่าเป็นคำวาทะใหม่ที่เกิดขึ้นในยุคที่คนมีความรู้สึกเบื่อหน่ายกับการบริหารประเทศของผู้นำในยุคปัจจุบัน จนมีวาทกรรมที่หลากหลายโดยเฉพาะในประเด็นที่ว่าใครก็ได้มาเป็นผู้นำที่ไม่ใช่ผู้นำชุดนี้

คำว่า "แลนด์สไลด์" กลายเป็นศัพท์ทางการเมือง ที่มักถูกหยิบยกมาพูดถึงเสมอในสถานการณ์การเลือกตั้งรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะการเลือกตั้งครั้งสำคัญที่ประชาชนให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก นำไปสู่การวิเคราะห์ในทางการเมือง ทำให้เกิดคำวาทะยุทธศาสตร์แลนด์สไลด์ และชนะแบบแลนด์สไลด์ ใช้กันอย่างแพร่หลาย (ไทยรัฐออนไลน์, 2565)

ความหมายของคำว่า "แลนด์สไลด์" (Landslide) ในภาษาอังกฤษ แปลว่า "ดินถล่ม" หรือ "แผ่นดินถล่ม" โดยในทางธรณีวิทยา จะมีลักษณะเป็นการเคลื่อนที่ของมวลดินและหินตามแรงโน้มถ่วงของโลก ซึ่งดินถล่มอาจเกิดขึ้นจากหลายสาเหตุด้วยกัน แต่ที่คุ้นเคยที่สุดมักจะเป็นเหตุการณ์ดินถล่มขณะเกิดฝนตกหนัก ทำให้ดินอุ้มน้ำมากเกินไป จนเกิดการสไลด์ตัว หรือถล่มลงมานั่นเอง

จากเหตุการณ์ดินถล่มที่มวลดินและหินมักจะถล่มลงมาพร้อมกันภายในเวลาอันรวดเร็ว จึงถูกนำมาเปรียบเทียบกับบริบทการเมือง ที่มักเรียกกันว่า "ชนะแบบแลนด์สไลด์" (Landslide Victory) เป็นคำที่ใช้กันอย่างแพร่หลายทั่วโลก ภายใต้การเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย โดยคำว่าแลนด์สไลด์เริ่มได้รับความนิยมในช่วงปี ค.ศ.1800 และใช้มาจนถึงปัจจุบัน

เว็บไซต์ Collins Dictionary หรือพจนานุกรมคอลลิน ซึ่งรวบรวมคำศัพท์ภาษาอังกฤษบนสื่อออนไลน์ ได้ให้ความหมาย "แลนด์สไลด์" หมายถึง การชนะการเลือกตั้งถล่มทลาย, การชนะคะแนนเสียงเกินครึ่ง โดยสามารถกวาดคะแนนเสียงของ ส.ส. หรือ จำนวนที่นั่งในสภามาได้แบบเกินครึ่ง ทำให้จัดตั้งรัฐบาลเพียงพรรคเดียวได้ โดยไม่ต้องจ้อพรรคฝั่งตรงข้ามเลย

อย่างไรก็ตาม ปฏิเสธไม่ได้ว่าการชนะแลนด์สไลด์ คือ ชัยชนะอย่างท่วมท้นที่บรรดานักการเมือง และพรรคการเมืองล้วนต้องการ ซึ่งการจะคว้าชัยชนะลักษณะนี้มาได้ ก็อาจเกิดจากหลายปัจจัยที่มีความแตกต่างกันในแต่ละบริบทและพื้นที่ ทำให้บางครั้งการวิเคราะห์และ

วางแผนที่จะมุ่งหน้าสู่การแลนด์สไลด์เลือกตั้งนั้น ก็อาจถูกเรียกว่า "ยุทธศาสตร์แลนด์สไลด์" ได้เช่นกัน

บทสรุป

“วาทกรรม” (Discourse) เป็นเรื่องที่มีมากกว่าการเขียน และการพูด ยังรวมถึงระบบและกระบวนการในการสร้าง การผลิต (Constitute) เอกลักษณ์ (Identity) และความหมาย (Significant) ให้กับสรรพสิ่งในสังคมที่อยู่รอบตัวเรา ไม่ว่าจะเป็นอำนาจ ความรู้ ความจริง หรือแม้กระทั่งตัวตนของเรา วาทกรรมแลนด์สไลด์ในบริบททางการเมืองของไทย ถือได้ว่าเป็นคำใหม่ที่เกิดขึ้นในยุคที่คนมีความรู้สึกเบื่อหน่ายกับการการบริหารประเทศของผู้นำในยุคปัจจุบัน จนมีวาทกรรมที่หลากหลายโดยเฉพาะในประเด็นที่ว่าใครก็ได้มาเป็นผู้นำที่ไม่ใช่ผู้นำชุดนี้ ความหมายของคำว่า "แลนด์สไลด์" (Landslide) ในภาษาอังกฤษ แปลว่า "ดินถล่ม" หรือ "แผ่นดินถล่ม" จึงถูกนำมาเปรียบเทียบกับบริบทการเมือง ที่มักเรียกกันว่า "ชนะแบบแลนด์สไลด์" (Landslide Victory) เป็นคำที่ใช้กันอย่างแพร่หลายทั่วโลก ภายใต้การเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย โดยคำว่าแลนด์สไลด์เริ่มได้รับความนิยมในช่วงปี ค.ศ.1800 และใช้มาจนถึงปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

กรุงเทพธุรกิจ. (2565). คีตชิงแดง "พิธา" ฉกสาวก "ทักษิณ" คว่ำแลนด์สไลด์. เรียกใช้เมื่อ 1

เมษายน 2565

จาก

<https://www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist/1001977>

กาญจนา แก้วเทพ. (2548). ปรัชญานิติศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

โกศล อนุสิม. (2555). วาทกรรมทางการเมืองกับความหมายเชิงสัญลักษณ์. เรียกใช้เมื่อ 1 มีนาคม 2565 จาก <https://mgronline.com/columnist/detail/9550000105111>

ไชยฤทธิ์ อนุชิตวรวงศ์. (2555). แนวคิดความอยู่ดีมีสุขของไทย. นักศึกษา วปอ. หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 60.

- ไทยรัฐออนไลน์. (2565). เปิดที่มา "แลนด์สไลด์" คืออะไร พร้อมบริบทความหมายทางการเมือง. เรียกใช้เมื่อ 1 เมษายน 2565 จาก <https://www.thairath.co.th/lifestyle/life/2399946>
- ธนชาติ แสงประดับ ธรรมโชติ. (2565). วาทกรรมการเมือง. เรียกใช้เมื่อ 1 เมษายน 2565 จาก <https://prachatai.com/journal/2010/12/32341>
- ราชกรูณ์เต็มขึ้น. (2565). แลนด์สไลด์ทั้งแผ่นดิน แค่วาทกรรม..?. เรียกใช้เมื่อ 1 พฤษภาคม 2565 จาก <https://thekey.news/columnists/unlock/79758/>
- ศุภเดช ศักดิ์ดีดวง. (2557). บทเรียน “Hate Speech” จากสังคมไทย “วาทกรรม” แห่งการนองเลือด. เรียกใช้เมื่อ 1 เมษายน 2565 จาก <http://www.isranews.org/isranews.html>
- อภิญา ฉัตรช่อฟ้า. (2563). การเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 7 (7), 1-11.
- อรรณพ ปิณฑน์โอวาท. (2544). กรอบวาทกรรมวิเคราะห์กับกรณีศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร : ทุนวิจัยงบประมาณแผ่นดิน.
- Foucault. (1972a). The Discourse on Language. New York: Pantheon Book.